

**HUUMORIN
JA
NAURUN
FILOSOFIA**

JARNO HIETALAHTI

Gaudeamus

Copyright © 2018 Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Heikki Rönkkö
Piirroskuvat: Harri Haarala

KL: 11 + UDK: 1

ISBN 978-952-495-479-2

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2018

SISÄLLYS

1. JOHDANNOKSI JA JOHDATUKSEKSI	15
Miten kirjoittaa huumorista?	20
Huumorin ja naurun ymmärtäminen	24
Teoksen rakenne	28
<i>Joonas Nordman ja huumori anarkiana</i>	31
2. YLEISET HUUMORIN TEORIAT	37
Ylemmyysteoria	38
Huojuusteoria	43
Yhteensopimattomuusteoria	49
Teoriaperinteestä ammentaminen	55
<i>Stan Saanilan huumori venyttää todellisuutta</i>	61
3. MUINAISET NAURUMIETINNÖT JA NIIDEN AJANKOHTAISUUS	67
Huumorin ja naurun kieltäminen Platonin ihannevaltiossa	70
Lakipykäläen taakse kohti naurun pohjaa	73
Stoalaiset naurua kontrolloimassa	76
Aristoteles ja huumorintajun kasvatuksellinen ulottuvuus	79
Ylevä huumorintaju	82
<i>Heli Sutela ja huumorin kiero suhde totuuteen</i>	86

4. HUUMORI VALLAN IKEESSÄ	91
Ciceron näkemys naurusta välineenä	92
Lystinpitoa Josif Stalinin ja Adolf Hitlerin tapaan	96
Henri Bergsonin teoria naurun yhteiskunnallisuudesta	102
Nauru yhteisöllisenä rankaisumekanismina	104
Raikuuko naurussa elämä?	108
Donald Trump: huumorintajuton narri?	112
<i>Riemukas ilonpilaaja Jukka Lindström</i>	118
5. ONKO UTOPIASSA SIJAA HUUMORILLE?	125
George Orwellin ja Aldous Huxleyn dystooppinen huumori	126
Thomas More ja utooppinen nauru	130
Erasmus Rotterdamilaisen syvällinen mielettömyys	134
Utopia mielikuvituksellisena metodina	141
<i>Herkkyyttä ja hauskuutta Jope Ruonansuun tyyliin</i>	144
6. YLIMAALLISTA NAURUA JA HAUSKUUTTA	149
Onko Jumalalla huumorintajua?	151
Entäpä piru?	154
Raamatullisen hauskaa	157
Mille Jeesus nauraisi?	160
Ihmisen kaltainen Jumala	164
Maallinen tulkinta	166
Niskasärkyinen Jumala	169
Rienaus, riemastus ja rimanalitus	172
Uskomusjärjestelmien kyseenalaistaminen	177
<i>Esko Valtaoja ja kosminen huumori</i>	182
7. HUUMORI ASEENTEENA	189
Mielipuolista naurua	191
Itselle nauramisen vaikeus	193
Harvinaisuudesta koko kansan riemuksi	196
Emmekö me tiedä, kuka minä olen?	199
Vakavuus hauskuuden ehtona	201
Itseironiasta itsesatiiriin	203
<i>Jarkko Martikaisen piikikkään hyväntahtoinen huumori</i>	207

8. HUUMORIN ETIIKKA	213
Moraalitutkimuksen suuntaviivat	214
Itsekkäistä huvituksista muiden naurattamiseen	217
Utilitarismin vastustamaton hauskuus	221
Oikeamielistä huumoria kantilaisittain	224
Huumorin hyveellisyys	227
Suorat eettiset kysymykset huumorista	230
<i>André Wickström huumorin mystiikan jäljillä</i>	236
9. YHTEISKUNNALLINEN NAURU	241
Frankfurtin koulukunta naurun mädännäisyyden paljastajana	243
Kriittisen huumorin luonne	247
Huumori yksinään ei oikeuta mitään	250
Yhteiskuntakritiikin ydin	252
Kulttuuriteollisuudesta yksilöiden väliin suhteisiin	257
Metatason hengähdystauko	260
<i>Petteri Summanen ja huumorin loputon kerroksellisuus</i>	262
10. HUMAANIN HUUMORIN MAHDOLLISUUS	269
Huumorin kritiikki	271
Naurun elämänmyönteinen perusta	273
Friedrich Nietzschen yli-ihmisen ylihumaani nauru	276
Naurun taakse	280
Itku pitkästä ilosta ja nauru lyhyenlänestä	282
Narrimaisen humanismin muotokuva	284
<i>Anitta Ahonen nauraa kuoleman porteilla</i>	288
PÄÄTTYMÄTÖN PÄÄTÄNTÖ	293
LIITE 1. KATSAUS AKATEEMISEEN HUUMORINTUTKIMUKSEEN	300
LIITE 2. KIRJOITTAJAN JULKAISUT HUUMORINTUTKIMUKSEN SARALLA	303
KIRJALLISUUS	306
HENKILÖHAKEMISTO	313